

دوفصلنامه راهبردهای نوین تربیت معلمان

سال چهارم، شماره ۵، بهار و تابستان ۱۳۹۷، ۶۸ - ۵۳

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جوریار و پژوهش گروهی بر

خودکارآمدی هنرجویان

دکتر قربان کیانی^{۱*}

دکتر منیژه شهینی بیلاق^۲

ذکر اله مروتی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۳/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۴/۱

چکیده: هدف این پژوهش مقایسه اثر بخشی هر یک از الگوهای یادگیری مشارکتی (پژوهش گروهی و جوریار با یادگیری سنتی) بر میزان خودکارآمدی فراگیران در درس دین و زندگی می‌باشد. این پژوهش با طرح شبه تجربی با اجرای (پیش آزمون - پس آزمون) و گروه گواه انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه هنرجویان هنرستان‌های ناحیه ۲ اردبیل می‌باشد. شیوه نمونه‌گیری پژوهش تصادفی چندمرحله‌ای بوده و در مجموع ۷۶ نفر در ۳ کلاس به عنوان افراد نمونه انتخاب شده‌اند (تعداد پژوهش گروهی، ۲۷ نفر؛ گروه جوریار، ۲۶ نفر و گروه یادگیری سنتی، ۲۳ نفر). مدت اجرای کاربردی‌های پژوهش ۶ هفته (۴۲) روز است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر بوده است. داده‌های این پژوهش با آزمون MONOVA مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج اجرای آن حاکی از اثر بخشی روش پژوهش گروهی و جوریار، نسبت به روش آموزش سنتی در افزایش میزان خودکارآمدی هنرجویان می‌باشد. نتایج این پژوهش با بسیاری از پژوهش‌های انجام یافته پیشین در زمینه اثربخشی یادگیری مشارکتی همسویی دارد.

کلیدواژه‌ها: یادگیری مشارکتی، خودکارآمدی، جوریار، پژوهش گروهی، درس دین و زندگی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جوربار و پژوهش گروهی بر ...

برانگیختگی افراد افزایش می‌یابد. در نتیجه سطح عملکرد آنان کاهش یافته و میزان خودکارآمدی آنها پایین می‌آید؛ فرآیندی که در شرایط آرامش عکس آن حالت رخ می‌دهد (بندورا، ۱۹۹۴: ۷۵). اعمال فرد و بازتاب‌هایی که از محیط پیرامون خود دریافت می‌کند، عامل شکل‌گیری خودکارآمدی اوست. از مؤثرترین محیط‌هایی که به این فرآیند کمک می‌کند، مدرسه است. در این زمینه معلم نقش عمده‌ای را عهده‌دار است. یکی از متغیرهایی که معلم از طریق اعمال آن می‌تواند بر میزان خودکارآمدی فراگیران تأثیر بگذارد، به کارگیری روش‌های متنوع تدریس است (بندورا، ۱۹۹۶: ۱۲۱۵). مدل مشارکتی با تمرکز بر تعامل فراگیران در فائق آمدن بر تکالیف یادگیری خودکارآمدی آنان را افزایش می‌دهد بندورا، جفری و گجداس^۱ (۱۹۹۷)، به نقل از گراوند، (۱۳۸۳: ۴۳). مارلین و براین^۲ (۱۹۹۸: ۳۰۶) نشان دادند که تأثیرات روش آموزش متقابل همیاران بر خودکارآمدی تحصیلی، اضطراب امتحان و پیشرفت تحصیلی مثبت بوده است. پینتریچ و گروت^۳ (۲۰۰۱)، به نقل از محی‌الدین^۴، (۲۰۰۶: ۶۶) به این دستاورد رسیده‌اند که خودکارآمدی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در آزمون‌ها همبستگی مثبت دارد. محی‌الدین (۲۰۰۶: ۶۷) نشان داد که بین خودکارآمدی بالا و پیشرفت تحصیلی در آزمون‌های زبان انگلیسی همبستگی مثبت وجود دارد. هم‌چنین آدیمی^۵ (۲۰۰۸: ۶۹۷) معتقد است که یادگیری مشارکتی بر توانایی حل مسأله اثربخش است. روش‌های فعال تدریس از این جهت به افزایش خودکارآمدی فراگیران یاری می‌رساند و فراگیران می‌توانند ادراک بیشتری بر تکالیف داشته باشند و نیز محتوای حاصل شده نتیجه فعالیت‌های خود فراگیران است. یادگیری مشارکتی از جمله روش‌های فعال در عرصه یادگیری و تدریس به شمار می‌آید. روش‌های تدریس فعال به مجموعه روش‌هایی اشاره دارد که فعالیت کودک را در رابطه با نیازهای عمومی وی بر می‌انگیزاند و شیوه‌هایی که در این روش به کار گرفته می‌شود از طرز تحول ذهنی فرد و اجتماعی شدن او پیروی می‌کند (معرفت نیا، ۱۳۸۵: ۶۳). انسان‌ها ماهیت اجتماعی دارند و یادگیری یک فرآیند اجتماعی است. وقتی افراد ایده‌های خود را بیان می‌کنند یا در مورد آنها

-
1. Jefry & Gejdas
 2. Marlyn & Bryan
 3. Pintrich & Groot
 4. Mohyuddin
 5. Adeyemi

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جواریار و پژوهش گروهی بر ...

موجب شده و عدم تعادل شناختی مبنایی برای بحث بر روی محتوا و دریافت بازخورد از هم‌دیگر می‌شود که آن‌ها را از تصورات غلط رهایی بخشیده و ترغیب به یادگیری عمیق‌تر می‌کند. رسیدن به شناخت در رویکرد مشارکتی، با به حداکثر رساندن نرخ پیشرفت از طریق کشف، تشخیص و تصحیح ناهم‌خوانی‌های شناختی افراد ممکن می‌شود (کیتج^۱، ۵: ۲۰۰۱: ۶۴۱). یادگرفتن از طریق مشاهده اشتباهات دیگران و اصلاح آن‌ها در کار خود، یکی از بهترین روش‌های یادگیری است (هیلس^۲، ۲۰۰۱: ۱۱۲).

مطابق نظر پاراناس و پاراناس^۳ (۲۰۰۲، به نقل آتله و بکر، ۲۰۰۷: ۸۱) یادگیری مشارکتی پیشرفت تحصیلی فراگیران را تسهیل می‌نماید و کاربرد این راهبرد در اجتماعی کردن فراگیران و آماده کردن آن‌ها برای دنیای حرفه‌ای آینده‌شان اهمیت دارد. هم‌چنین حضور دموکراتیک در تیم‌ها فرصتی در اختیار رهبران گروه قرار خواهد داد که در آینده مدیران خوبی بشوند. در گروه‌های مشارکتی هر یک از اعضای گروه با دیدن پیشرفت عضو دیگر احساس رضایت می‌کند. شخص از طریق تعامل با گروه، درست یا غلط بودن عملکرد خود را درک می‌کند و از طریق بازخوردهایی که از اعضای گروه دریافت می‌نماید، استراتژی و شیوه یادگیری خود را اصلاح می‌کند، این امر به بهبود سطح انگیزش پیشرفت و مهارت او می‌انجامد (هیلس، ۲۰۰۱: ۱۱۳). از دیگر تأثیرات یادگیری مشارکتی رشد خودتنظیمی، فراشناخت، عزت نفس، انگیزه پیشرفت و تفکر انتزاعی می‌باشد. تغییر دادن راهبردهای سطحی یادگیری به راهبردهای عمیق و رسیدن از دانش مبهم به دانش روندی و سرعت بخشیدن به تفکر پویا از دیگر نتایجی است که در تعاملات بین فردی هم برای یاد دهنده و هم برای یادگیرنده ممکن می‌شود (کیتج، ۲۰۰۵: ۶۴۳). روش یادگیری مشارکتی فرصتی برای فراگیران فراهم می‌کند که به ابراز عقیده بپردازند و هر قدر اندازه گروه کوچک باشد، این عقاید بیشتر در نتایج فعالیت گروه منعکس می‌شود (جانسون و شیرر^۴، ۲۰۰۱: ۳۹۱). وقتی فراگیران در کلاس تحت نظارت معلم با هم‌دیگر در گروه فعالیت می‌کنند، نحوه زندگی و مهارت‌های لازم برای زندگی در جهان را یاد می‌گیرند (نیومن^۵، ۱۹۷۴:

-
1. Keithj
 2. Hills
 3. Parrenas
 4. Sherer
 5. Newman

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جواریار و پژوهش گروهی بر ...

کرده‌اند. هنز و برگر^۱ (۲۰۰۷: ۴۰) نشان دادند که روش «جواریار» نتایج تحصیلی، احترام به خود و درگیری در فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. این روش نه تنها انگیزش و عملکرد دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد بلکه در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان نیز مفید است (وینگ^۲، ۲۰۰۴: ۵۴).

جانسون و شیدر^۳ (۲۰۰۱: ۳۹۱) تأثیر پردازش گروهی بر پیشرفت تحصیلی گروه‌های یادگیری مشارکتی را مطالعه کرده‌اند. نتایج نشان داد که در هر سه گروه دانش‌آموزان با سطح تحصیلی بالا، متوسط و پایین در محیط یادگیری مشارکتی توأم با پردازش گروهی پیشرفت بهتری داشتند. هدف پژوهش حاضر این است که به مقایسه تأثیر روش پژوهش گروهی، روش جواریار و روش آموزش سنتی بر میزان خودکارآمدی و خرده مقیاس‌های اعتماد و اطمینان به خود، هدف جوئی و استقامت و تمرکز فراگیران بپردازد.

روش

این پژوهش شبه آزمایشی با (پیش‌آزمون - پس‌آزمون) و گروه کنترل است. هم‌چنین با توجه به این‌که از دو کاربردی آزمایشی برای اجرای مداخله آموزشی استفاده می‌شود، روش گسترش یافته نیز نامیده می‌شود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به تعدد متغیرهای وابسته از روش تحلیل واریانس چندمتغیری MONOVA استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش کلیه هنرجویان سال دوم فنی و حرفه‌ای هنرستان‌های ناحیه ۲ شهرستان اردبیل است. روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای است. تعداد افراد جامعه، مجموعاً ۵۷۰ نفر و حجم افراد نمونه در کل ۷۶ نفر است، که از تعداد فوق ۲۷ نفر در گروه «پژوهش گروهی»، ۲۶ نفر در گروه «جواریار» و ۲۳ نفر در گروه گواه «سخنرانی» جای داده شدند.

روش اجرای آزمایش: مداخله آزمایشی در هر دو گروه آزمایش و گروه گواه در ۸ جلسه آموزشی با استفاده از موضوعات درسی کتاب دین و زندگی سال دوم متوسطه انجام یافت. در گروه (پژوهش گروهی) مطابق الگوی شاران (۲۰۰۱؛ به نقل از مینگ، ۲۰۰۵) فراگیران گروه‌بندی

-
1. Henze & Berger
 2. Wing
 3. Johnson & Shider

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جواریار و پژوهش گروهی بر ...

عاملی تأییدی استفاده شده است، نتایج تحلیل عاملی تأییدی وجود ۳ عامل در این مقیاس را مطابق با پرسشنامه اصلی مورد تأیید قرارداد، همچنین شاخص‌های برازش مقیاس نیز مطلوب می‌باشند. پایایی مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ برآورد گردید، همچنین پایایی مؤلفه‌های اعتماد به توانایی خود با ۰/۸۷، استقامت و تمرکز ۰/۷۶ و هدف‌گذاری ۰/۸۴، برآورد شدند.

یافته‌ها

جدول ۱. توصیف میانگین و انحراف معیار نمرات خودکارآمدی و مؤلفه‌های مرتبط

موقعیت گروه	پیش آزمون		پس آزمون							
	پژوهش گروهی	جواریار	پژوهش گروهی	جواریار						
آماره متغیر	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M
خودکارآمدی	۶۶/۸۰	۷/۷۴	۶۶/۲۷	۸/۹۷	۶۷/۹۲	۶/۷۶	۷۱/۹۷	۶/۹۰	۶۸/۶۹	۷/۲۹
اعتماد و اطمینان	۳۰/۲۶	۳/۱۴	۲۷/۵۷	۳/۸۳	۳۷/۹۵	۳/۸۳	۲۸/۸۸	۳/۲۶	۲۷/۳۴	۳/۵۳
هدف جویی	۱۱/۴۱	۱/۷۶	۱۰/۷۳	۱/۹۷	۱۰/۷۸	۱/۹	۱۲/۴۴	۲/۷۹	۱۲/۰۷	۱/۶۷
استقامت و تمرکز	۲۸/۱۴	۳/۳۲	۲۷/۹۲	۴/۸۲	۲۹/۲۲	۴/۱	۳۰/۲۶	۳/۳۲	۲۹/۱۹	۳/۵۴

چنانچه در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین نمره‌های آزمودنی‌ها در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون در متغیر خودکارآمدی و مؤلفه‌های آن در گروه‌های آزمایش نسبت به گروه کنترل به شکل معناداری افزایش یافت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جواریار و پژوهش گروهی بر ...

با توجه به جدول ۳. در متغیر خودکارآمدی میزان $F=9/07$ بوده، اندازه اثر $0/20$ بوده و P در سطح $0/001$ معنادار است. در متغیر اعتماد و اطمینان به خود میزان $F=2/90$ بوده، اندازه اثر $0/07$ بوده و P در سطح $0/061$ معنادار نیست. در متغیر هدف‌جویی میزان $F=2/79$ بوده، اندازه اثر $0/07$ بوده و P در سطح $0/068$ معنادار نیست. در متغیر استقامت و تمرکز میزان $F=5/37$ بوده، اندازه اثر $0/13$ بوده و P در سطح $0/007$ معنادار است.

جدول ۴. آزمون تعقیبی (LSD) مقایسه‌های متناظر بین میانگین نمره‌های متغیر خودکارآمدی بین گروه‌ها

متغیر وابسته	گروه ۱	گروه ۲	Sd	DM	p
خودکارآمدی					
پژوهش گروهی	جواریار		۱/۸۳۹	۱/۲۱۳	۰/۴۰۲
	سخنرانی		۵/۱۱۹	۱/۲۲۷	۰/۰۰۱
جواریار	پژوهش گروهی		۱/۸۳۹	۱/۲۱۳	۰/۴۰۲
	سخنرانی		۳/۲۸۰	۱/۱۷۳	۰/۰۲۰
سخنرانی	پژوهش گروهی		۵/۱۱۹	۱/۲۲۷	۰/۰۰۱
	جواریار		۳/۲۸۰	۱/۱۷۳	۰/۰۲۰
اعتماد و اطمینان به خود					
پژوهش گروهی	جواریار		۱/۲۴۴	۰/۷۲۸	۰/۰۹
	سخنرانی		۱/۷۲۳	۰/۷۳۷	۰/۰۲۱
جواریار	پژوهش گروهی		۱/۲۴۴	۰/۷۲۸	۰/۰۹
	سخنرانی		۰/۴۸۹	۰/۷۰۴	۰/۴۹
سخنرانی	پژوهش گروهی		۱/۷۲۳	۰/۷۳۷	۰/۰۲
	جواریار		۰/۴۸۹	۰/۷۰۴	۰/۴۹
هدف‌جویی					
پژوهش گروهی	جواریار		۰/۷۲۵	۰/۵۳۶	۰/۱۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جوریار و پژوهش گروهی بر ...

خودکارآمدی نتایج پیشرفت قبلی است، اگر دانش‌آموزان موفقیت در زمینه‌ای را تجربه کرده باشند، خودکارآمدی بالایی را در آن زمینه نشان خواهند داد. فعالیت‌های تمرینی آموزشی همیاران می‌تواند به خودکارآمدی بالا منجر شود. از این رو وقتی فردی راهبردی را به کار می‌برد، که قبلاً به پیشرفت او کمک کرده، احساس خودکارآمدی نموده، در نتیجه به کاهش سطح اضطراب وی در انجام فعالیت‌های مشابه می‌انجامد (مارلین و براین، ۱۹۹۸). رهبران حمایت‌کننده ممکن است خودکارآمدی اعضای خود را به وسیله ارائه دادن بازخوردهای مثبت به آنان افزایش دهند. به این علت که یادگیری مشارکتی در موقعیت تک به تک صورت می‌گیرد، با افزایش خودکارآمدی فراگیران فعال‌تر می‌شوند و این امر به بهبود برآیندهای یادگیری کمک می‌کند (بندورا، ۱۹۹۶: ۱۲۱۵). تشویق‌های متقاعدکننده دیگران افراد را به تلاش بیشتر بر می‌انگیزد و مهارت‌های شخصی آنها را ارتقا می‌بخشد (بندورا، ۱۹۹۶: ۱۲۱۴). مدل‌های مشابه با افراد موفق آنها را تشویق می‌کند که رفتار الگو را انجام دهند. گرچه مدل‌های تقلید شده بزرگسال هم می‌توانند در این مقوله مؤثر باشند، اما مدل تقلید شده هم‌تا مؤثرتر است (بندورا، ۱۹۹۴: ۷۶). هم‌تای فرد شبیه خود اوست و هر آنچه او می‌تواند انجام دهد فرد هم خود را قادر به انجام آن می‌داند؛ که همین امر خودکارآمدی‌اش را افزایش می‌دهد. علاوه بر این که حالت‌های فیزیولوژیک در باورهای خودکارآمدی فرد نقش دارد، تفسیر فرد از این حالت‌ها نیز خودکارآمدی وی را متأثر می‌سازد. یکی از دلایلی که می‌توان برای مؤثر بودن روش پژوهش گروهی نسبت به روش سخنرانی عنوان نمود، این است که در روش اخیر دانش‌آموزان برای این که بتوانند به ارائه مطالب در گروه بپردازند، باید مدتی را صرف انجام پژوهش نمایند، این عمل خود نیازمند تلاش است. این روش علاوه بر واجد بودن محاسن روش یادگیری مشارکتی، مزایای روش‌های حل مسأله و یادگیری اکتشافی را نیز در بردارد؛ چرا که وقتی فراگیران، از طریق انجام پژوهش، مطالبی را پیرامون موضوع مورد نظر یافتند، به نوعی احساس موفقیت می‌کنند، این تجربه موفقیت باعث افزایش میزان خودکارآمدی آن‌ها می‌شود، هم‌چنین موفقیت آن‌ها به وسیله سایر اعضای گروه و هم‌کلاسی‌ها مورد تشویق‌های کلامی قرار می‌گیرد و معلم نیز از همین طریق باعث می‌شود خودکارآمدی آن‌ها فزون‌تر گردد. علاوه بر این آن‌ها در گروه از طریق مشاهده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر اجرای روش‌های یادگیری مشارکتی جواریار و پژوهش گروهی بر ...

گراوند، پرپوش. (۱۳۸۳). «تأثیر یادگیری مشارکتی با به کارگیری تقویت گروهی و فردی در پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان دختر سال سوم راهنمایی شهرستان کرج»، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

معرفت‌نیا، قربان. (۱۳۸۴). تأثیر روش‌های یادگیری فعال و سنتی تدریس بر نوع یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه دوم هنرستان مبنای برق با تأکید بر بازده‌های یادگیری گانه در شهرستان ارومیه، سال‌تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تبریز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

Adeyemi, A. B. (2008). Effects of cooperative learning and Problem-solving strategies on junior secondary school students achievement in social studies, *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, No16, Vol6, (3), PP: 691-708.

Attle, S. & Baker, B. (2007). Cooperative learning in a competitive envirement: classroom applications, *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, Vol. 19. No. 1. 77-83.

Bandura, A. (1994). Self efficacy, *Encyclopedia of Human Behavior*, Stanford University, Vol. 4, PP. 71-81.

Bandura, A. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning, *Stanford University*, Vol. 67, N. 3, 1206-1222.

Effandi, Z. & Zanaton, I. (2006). Promoting cooperative learning in science and mathematics education: A malaysian perspective, *Universiti Kebangsan*, Selangor, MALASIA.

Hanze, M. & Berger, R. (2007). Cooperative learning, motivational, effects, and student characteristics, an expermental study compearing cooperative learning and direct instruction in 12 grade physics classes, *University of Kassel Germany*, 17, 29 - 41.

Hills, H. (2001). Team -Based Learning, England Published by: Gower Publishing Company.

Imam. S. S. (2007). General self- efficacy: Scale dimensionality, internal consistency and pedagogy, culture, knowledge and anderstanding conference, Singapore, PP: 131-145.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی